

Македонска берза АД Скопје

**ПОСЕБНИ БАРАЊА ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА
ДРУШТВАТА КОТИРАНИ НА МАКЕДОНСКАТА
БЕРЗА АД СКОПЈЕ И ДРУШТВАТА СО ПОСЕБНИ
ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ КОН КОМИСИЈАТА ЗА
ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ**

WWW.MSE.COM.MK

Александар Ајевски

Соработник за котација на хартии од вредност

e-mail: aleksandar@mse.org.mk

СОДРЖИНА

1

**ПАЗАРОТ НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ВО РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

2

**КОТАЦИЈА НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА ОФИЦИЈАЛНИОТ
ПАЗАР НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА**

3

**ЗАКОНОТ ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ И ДРУШТВА СО
ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ**

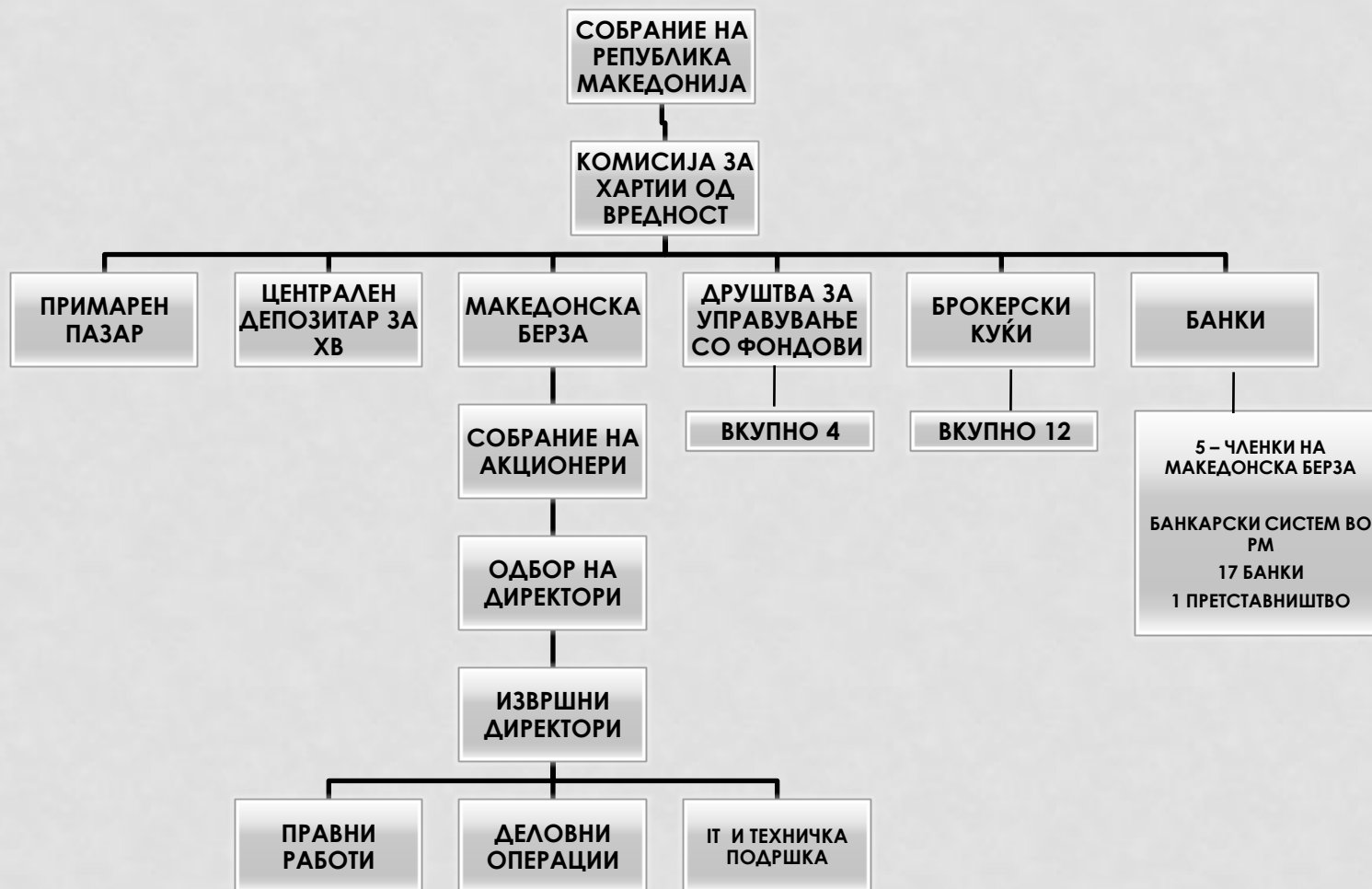
4

**ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА
КОТИРАНИТЕ ДРУШТВА И НА ДРУШТВАТА СО
ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ КОН
КОМИСИЈАТА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ**

ПАЗАРОТ НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА ПАЗАРОТ НА ХВ ВО РМ

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија е самостојно и независно регулаторно тело кое го регулира и го контролира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија.

Во рамките на своите законски надлежности и овластувања, се грижи за законито и ефикасно функционирање на пазарот на хартии од вредност и за заштита на правата на инвеститорите, со цел постојано да се јакне довербата на јавноста во институциите на пазарот на хартии од вредност во земјава

МАКЕДОНСКА БЕРЗА

- ОСНОВАНА: 13 СЕПТЕМВРИ 1995
- ПОЧЕТОК НА ТРГУВАЊЕ: 28 МАРТ 1996
- НЕПРОФИТНО АД (ОСНОВАЧИ 19 ФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ)
- ОД 2001 ПРОФИТНО АД (35 АКЦИОНЕРИ - 21 Пр. и 14 Физ. лица)
- 2010 - НОВ ЗАКОН ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ
 - НЕМА ОГРАНИЧУВАЊЕ ЗА СОПСТВЕНОСТА (ДОСЕГА <10%);
 - ПОСЕБНА ПРОЦЕДУРА ЗА СТЕКНУВАЊЕ КВАЛИФИКУВАНО УЧЕСТВО КАЈ КХВ;
- 17 ЧЛЕНКИ (12 БРОКЕРСКИ КУЌИ и 5 БАНКИ)
 - 11 ЧЛЕНКИ СО УЧЕСТВО НА СТРАНСКИ КАПИТАЛ ПОВЕЌЕ ОД 50% (Бугарија, Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Грција, Франција);
- ИНСТРУМЕНТИ ЗА ТРГУВАЊЕ: Акции, обврзници и друг берзански материјал со согласност од КХВ.

ТРГУВАЊЕ СО ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА

- Тргување на паркет(1996-2001);
- Електронски систем на тргување BEST (Берзански Електронски Систем на Тргување)- 24.04.2001 година од Љубљанската берза;
- Пазар придвижуван од налози (нема маркет мејкери)
- Пет пати во неделата од 9:00 до 13:00 часот;
- Нова софтверска верзија на системот за тргување со имплементиран FIX PROTOCOL – 15.03.2010 година;
 - Стандардизиран протокол за размена на пакети на информации;
 - Прием на електронски налози од страна на членките и нивното проследување до системот за тргување на Берзата.

УТВРДУВАЊЕ И ПОРАМНУВАЊЕ НА СКЛУЧЕНИТЕ ТРАНСАКЦИИ НА МАКЕДОНСКА БЕРЗА

- СЕ ВРШИ ВО ЦЕНТРАЛНИОТ ДЕПОЗИТАР ЗА ХАРТИИ
ОД ВРЕДНОСТ
 - ЕДИНСТВЕН РЕГИСТЕР НА ХВ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА;
 - ЦЕЛОСНА ДЕМАТЕРИЈАЛИЗАЦИЈА;
- СПОРЕД ПРИНЦИПОТ ИСПОРАКА НАСПРОТИ
ПЛАЌАЊЕ
- T+3 (ТРИ РАБОТНИ ДЕНА ПО СКЛУЧУВАЊЕТО НА
БЕРЗАНСКАТА ТРАНСАКЦИЈА)

БЕРЗАНСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

во EUR	2007	2008	2009	2010	2011	2011/2010
КЛАСИЧНО ТРГУВАЊЕ	496.967.289	132.704.562	66.895.486	53.154.603	55.906.488	5,20%
АКЦИИ	471.473.370	108.958.141	45.610.215	32.797.280	34.898.448	6,43%
ОБВРЗНИЦИ	25.493.919	23.746.421	21.285.270	20.357.322	21.008.040	3,20%
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН ПРОМЕТ	2.012.013	535.099	274.162	215.201	230.068	6,93%
ПРОСЕЧЕН ДНЕВЕН БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ	575	175	141	104	96	-7,30%
БЛОК ТРАНСАКЦИИ	183.063.537	67.791.488	42.540.062	41.174.618	145.682.206	253,83%
ЈАВНИ БЕРЗАНСКИ АУКЦИИ	1.574.405	1.561.147	391.131	662.863	5.227.646	688,96%
ЈАВНА ПОНУДА НА ХВ	-	-	-	-	15.126.120	-
ВКУПЕН ПРОМЕТ	681.605.231	202.057.196	109.826.679	94.992.084	221.942.460	133,71%
БРОЈ НА ТРАНСАКЦИИ	141.984	43.353	34.437	25.741	23.426	-8,99%
МБИ10	7.740,79	2.096,16	2.751,88	2.278,92	1.974,86	-13,34%

**КОТАЦИЈА НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА
ОФИЦИЈАЛНИОТ ПАЗАР НА
МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА**

2

ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР

-ПРАВИЛА ЗА КОТАЦИЈА-

- **Првиот Правилник за котација на компании на Официјалниот пазар на Македонската берза беше донесен во Февруари 1996 година;**
 - Прва котирана компанија е Инвестбанка АД Скопје од Март 1996 година;
- **Законски задолжителна котација, концепт воведен во 2002 година.**
 - Првично, Правилата за котација ги исполнија 100 компании од околу 700 акционерски друштва во Република Македонија;
 - Ефектите од задолжителната котација се: зголемена транспарентност на пазарот на капитал и зголемена понуда на материјал за тргување;
- **Воведување на регистар на акционерски друштва со посебни обврски за известување, концепт воведен во Мај 2004 година, со истовремено зајакнување на критериумите за котација на Официјалниот пазар на Берзата:**
 - На крајот на 2006 година на Официјалниот пазар на Берзата беа котирани 42 компании;
- **Од Јануари 2007 година воведени Нови правила за котација, со што се воведува нова сегметација на Официјалниот пазар на Берзата (Супер котација и Берзанска котација).**

ПРЕДНОСТИ ОД КОТАЦИЈА НА БЕРЗА

- Котацијата на берза претставува “создавање на јавност” за компанијата
- Бесплатна реклама за компанијата
- Пазарно утврдување на вредноста на друштвото
- “Јавно мерење” на рејтингот и кредитоспособноста
- Полесен пристап до капитал од различен вид и потекло
- Најголемите компании на денешницата, големината ја постигнаа преку котација на берза (Microsoft, McDonald's, Coca-Cola, Wall Mart, Ford...)

КОТАЦИЈА НА БЕРЗА

- Преструктурирање на друштвото
- Иницијални трошоци vs. долгорочни продобивки
- Котација на берза со:
 - Иницијална јавна понуда на акции на берзата (IPO)
 - Јавна понуда на примарна емисија на акции преку системот за тргување на берзата - Анекс 3
 - Јавна аукција на големи пакети на акции преку системот за тргување на берзата - Анекс 4

ПОСТАПКА ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ ЗА КОТАЦИЈА

- Поднесување на Барање за котација, преку Покровител на котацијата, заедно со пропратна документација
- Барањето го разгледува Комисија за котација на Берзата а Одлука за котација носи Одборот на директори на Берзата
- Се склучува Договор за котација

ПРОСПЕКТ ЗА КОТАЦИЈА

- Основни податоци за издавачот
- Податоци за капиталот на издавачот
- Деловни активности на издавачот
- Финансиски податоци
- Податоци за хартиите од вредност за кои се бара котација
- Податоци за органите на управување на издавачот
- Развојни перспективи
- Ревидирани финансиски извештаи

ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР – СУПЕР КОТАЦИЈА

КРИТЕРИУМИ ЗА СУПЕР КОТАЦИЈА

КВАНТИТАТИВНИ КРИТЕРИУМИ

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ	Ревидирани извештаи за последните 3 години
ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ	Остварена добивка најмалку во последните три години
ОСНОВНА ГЛАВНИНА ИЛИ ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА	Најмалку 10.000.000 Евра
РАСПРОСТРАНЕТОСТ НА АКЦИИТЕ	Најмалку 20%
БРОЈ НА АКЦИОНЕРИ	Најмалку 200

КВАЛИТАТИВНИ КРИТЕРИУМИ

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА	На македонски и англиски јазик
ОБЈАВИ НА СЕИНЕТ	На македонски и англиски јазик
УСОГЛАСЕНОСТ СО КОДЕСКОТ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА	Составен дел од годишниот извештај, по принципот “Примени или појасни”

КОТИРАНИ КОМПАНИИ

Комерцијална банка АД Скопје
Топлификација АД Скопје

ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА

над 130 милиони Евра

ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР – БЕРЗАНСКА КОТАЦИЈА –

КРИТЕРИУМИ ЗА БЕРЗАНСКА КОТАЦИЈА

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ	Ревидирани извештаи за последните 2 години
ОСНОВНА ГЛАВНИНА	Најмалку 500.000 Евра
РАСПРОСТРАНЕТОСТ НА АКЦИИТЕ	Најмалку 15%
БРОЈ НА АКЦИОНЕРИ	Најмалку 100

КОТИРАНИ КОМПАНИИ **30**

ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА **над 361 милиони Евра**

ОФИЦИЈАЛЕН ПАЗАР - КОТАЦИЈА НА ОБВРЗНИЦИ

КРИТЕРИУМИ ЗА КОТАЦИЈА НА ОБВРЗНИЦИ

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ	Ревидирани извештаи за последните 3 години
ВКУПНА ВРЕДНОСТ НА РЕАЛИЗИРАНАТА ЕМИСИЈА	Најмалку 500.000 Евра
ПРОЦЕНТ НА ОБВРЗНИЦИ ВО ЈАВНОСТА	Најмалку 25%
БРОЈ НА СОПСТВЕНИЦИ НА ОБВРЗНИЦИТЕ	Најмалку 50

КОТИРАНИ ОБВРЗНИЦИ

10

ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА

над 200 милиони Евра

МАКЕДОНСКА БЕРЗА

-РЕДОВЕН ПАЗАР-

ПАЗАР НА АКЦИОНЕРСКИ ДРУШТВА СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ

- Сите акционерски друштва кои извршиле јавна понуда на хартии од вредност, или имаат основна главница од 1.000.000 евра во денарска противвредност и повеќе од 50 акционери, или е котирано на берза;
- 148 АКЦИОНЕРСКИ ДРУШТВА – ПАЗАРНА КАПИТАЛИЗАЦИЈА НАД 1,5 МИЛИЈАРДИ ЕВРА;

СЛОБОДЕН ПАЗАР

- СИТЕ ОСТАНАТИ АКЦИОНЕРСКИ ДРУШТВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (над 400 АКЦИОНЕРСКИ ДРУШТВА);

ЗАКОНСКИ ЗАДОЛЖИТЕЛНО ТРГУВАЊЕ НА БЕРЗА;

ТРГОВСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА 10-ТЕ НАЈТРГУВАНИ КОТИРАНИ КОМПАНИИ ВО 2011

Друштво	Последна цена	Годишна промена	Склучени транзакции	Промет во ЕВРА	Учество во вкупен промет	Пазарна капитализација ЕВРА
Комерцијална банка АД Скопје	2.641,19	-18,48%	3.202	19.243.709	47,13%	97.877.219
Алкалоид АД Скопје	3.928,27	0,39%	3.254	5.669.680	13,88%	91.426.684
ЗК Пелагонија АД Битола	2.400,00	15,50%	266	2.976.032	7,29%	10.599.102
Стопанска банка АД Битола	155,00	-22,50%	799	2.678.349	6,56%	13.284.175
Гранит АД Скопје	466,49	-11,98%	1.685	2.165.790	5,30%	23.297.019
Топлификација АД Скопје	2.355,00	-28,56%	1442	1.909.985	4,68%	17.231.707
Макпетрол АД Скопје	18.999,00	-20,28%	1.181	1.445.876	3,54%	34.717.815
Макстил АД Скопје	123,00	-25,45%	1427	906.658	2,22%	29.245.886
Македонијатурист АД Скопје	2.550,00	0,79%	285	842.164	2,06%	18.751.705
ТТК Банка АД Скопје	1.066,00	63,75%	342	507.848	1,24%	15.736.725
Останати акции			1.744	2.488.488	6,09%	91.738.632

КОТИРАНИ КОМПАНИИ – СУМАРНИ ФАКТИ И БРОЈКИ

ЕВРА

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Пазарна капитализација	833.762.845	1.853.243.298	574.189.416	635.760.205	496.535.764	443.906.670
Пазарна капитализација/GDP Ratio	16,48%	33,42%	9,22%	10,20%	7,30%	6,61%
Вкупен промет/GDP Ratio	10,02%	12,29%	3,24%	1,76%	1,40%	3,30%
Вкупен промет/Пазарна капитализација	13,62%	16,33%	15,71%	5,23%	19,13%	6,28%

- 17 котирани компании на Официјалниот Пазар на Берзата влегуваат во 100-те најголеми компании во Република Македонија, рангирани според остварениот вкупен приход во 2008 година;
- 14 котирани компании на Официјалниот Пазар на Берзата влегуваат во 100-те најголеми компании во Република Македонија, рангирани според Нето добивката за 2008 година;
- Пазарната капитализација на котираните компании на Официјалниот пазар на Берзата во однос на проектираниот БДП за 2010 година изнесува 7,30%.

Извор: *200 Largest companies in Macedonia in 2008 – Euro Business Center, Skopje*
 Државен завод за статистика на Република Македонија
 Македонска берза АД Скопје

**ЗАКОНОТ ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ И
ДРУШТВА СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА
ИЗВЕСТУВАЊЕ**

3

ЗАКОН ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

Законот за хартии од вредност претставува основен правен акт со кој се регулира работењето со хартии од вредност во Република Македонија. Со овој закон се уредуваат:

1. начинот и условите на издавање и тргување со хартии од вредност;
2. начинот и условите за регистрирање на хартиите од вредност;
3. утврдување и порамнување на трговските трансакции и нетрговските преноси со хартии од вредност, како и ограничувањата на правата од сопственоста на хартиите од вредност;
4. начинот и условите за функционирање на пазарот на хартии од вредност и овластените учесници на пазарот;
5. обврските за обелоденување на информации од страна на акционерските друштва со посебни обврски за известување, членови на органите на управување, директорите и одделни акционери;
6. забранети дејствија во врска со работењето со хартии од вредност;
7. статусот и надлежностите на Комисијата за хартии од вредност;
8. начинот и условите на работење на овластените учесници на пазарот при стечај и ликвидација;

и други прашања што се од значење за хартиите од вредност.

Законот за хартии од вредност ја воспоставува основната правната рамка во која делува Македонска берза, како од аспект на условите за основање, така и од аспект на статусот и работењето на Берзата.

Комисијата за хартии од вредност е надлежна за спроведување на Законот за хартии од вредност.

ИЗДАВАЊЕ, ПОНУДА И ПРОДАЖБА НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

- Со Законот за хартии од вредност се регулира целокупната постапка за издавање на хартии од вредност
- Хартии од вредност можат да издаваат: Министерството за финансии во името на Република Македонија, Народната банка на Република Македонија, општините и градот Скопје, акционерските друштва и командитните друштва со акции и други домашни и странски правни лица, во согласност со овој или друг закон.
- Акт за издавање на хартии од вредност
- Одобрение од Комисијата за хартии од вредност, освен во случај кога вредноста на емисијата е помала од 25.000 евра
- Издавање на хв по пат на јавна понуда
 - Рокот за реализација на јавната понуда не може да биде подолг од 12 месеца од денот на започнувањето на запишувањето и уплатата на хартиите од вредност.
 - Објавување на покан и проспект за издавање на хв
 - Запишувањето на јавната понуда се врши преку берза
 - Услов за успешност на понудата
- Продажба на сопствени акции
- Издавање на хв по пат на приватна понуда

НОВИНИ ВО ЗАКОНОТ ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ

- Новините се воведени со измените во Законот за хартии од вредност од мај 2010 година
- Акционери со квалификувано учество во брокерска куќа, берза и депозитар за хартии од вредност
 - Се дозволува физичко и/или правно лице директно или индиректно, постапно или одеднаш, да се стекне со акции чиј вкупен кумулативен износ надминува 10%, 20%, 30% и 50%, со претходно одобрение од КХВ
- Фонд за обештетување на инвеститори
 - Со фондот управува правно лице кое добило одобрение од Комисијата за хартии од вредност
 - Задолжително членство во фондот: брокерски куќи и банки кои тргуваат на берза, друштва за управување со фондови,
 - Строго пропишани правила за тоа на кого може да му се врши обештетување од фондот
 - Износ до кој се осигуруваат побарувањата на клиентите од фондот
 - 100% од вкупните парични средства или хв до износот до 10.000 евра
 - 90% од вкупните парични средства или хв до износот од 10.000 до 20.000 евра, но не повеќе од 20.000 евра
 - Операторот на фондот работи според посебни правила одбрани од КХВ и под директен надзор на Комисијата
 - Средствата на фондот с водат на посебна сметка отворене во НБРМ а може да се инвестираат во строго пропишани хв

ДРУШТВА СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ

- Акционерско друштво со посебни обврски за известување е друштво кое извршило јавна понуда на хартии од вредност, или има основна главница од 1.000.000 евра во денарска противвредност и повеќе од 50 акционери, или е котирано на берза
- Регистарот на АДПОИ го води Комисијата за хартии од вредност
- Објави на интернет страната на КХВ преку посебен модул
- Обврските за известување се пропишани во глава VI од Законот за хартии од вредност и во неколку подзаконски акти

**ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА
КОТИРАНИТЕ ДРУШТВА И НА ДРУШТВАТА СО
ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ КОН
КОМИСИЈАТА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ**

4

**ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ДРУШТВА
КОТИРАНИ НА ОФИЦИЈАЛНИОТ ПАЗАР НА
МАКЕДОНСКАТА БЕРЗА**

ПОСТОЈАНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ИЗДАВАЧОТ

- Со цел да не се создаде лажна слика на пазарот за хартиите од вредност, котираното друштво има постојана обврска да ги објавува сите информации нужни за проценка на моменталната состојба на друштвото.
- Секоја ценовно чувствителна информација за котираното друштво треба да биде објавена преку СЕИ-НЕТ пред истата да биде објавена во јавноста.
- Издавачот чии хартии од вредност котираат на Официјалниот пазар потребно е да назначи и да објави преку СЕИ-НЕТ лице за контакт со инвеститорите како и e-mail адреса и телефон за контакт.

ОБЈАВУВАЊА СВРЗАНИ СО ДЕЛОВНОТО РАБОТЕЊЕ

- одлука за промена на дејноста на трговското друштво или холдингот,
- припојување, спојување, поделба или преземање на друштвото,
- измени во Статутот на друштвото,
- заедничко вложување,
- нови инвестиции во основни средства или во хартии од вредност кои надминуваат 10% од капиталот на друштвото,
- потпишување или раскинување на значаен договор,
- ново откритие,
- престанок на основната дејност, што имплицира промена во општата деловна ориентација на издавачот,
- промени на клучната позиција на друштвото на пазарот, како резултат на вонредни околности,
- промени во органите на управувањето на друштвото,
- промени во деловниот/инвестициониот план,

ОБЈАВУВАЊА ВО ВРСКА СО КАПИТАЛОТ

- зголемувања или намалувања на основната главнина,
- измени во структурата на капиталот,
- сите промени во правата кои припаѓаат на било кој вид котиран хартии од вредност,
- одлуки за откуп на сопствени акции, согласно одредбите на Законот за трговски друштва,
- целокупната постапка во врска со продажбата на сопствени акции, согласно Законот за хартии од вредност,
- бројот на акции со право на глас како и процентот на нивното учество во вкупниот број на издадени акции на друштвото кои поединечно ги поседуваат членовите на Управниот или Надзорниот Одбор односно членови на Одборот на директори, во рок од 14 дена од денот на нивното именување,
- купување и продавање на акции на друштвото од страна на членови на Управниот или Надзорниот Одбор односно членови на Одборот на директори во следниве случаи:
 - купување или продавање на акции во вредност од 10.000 EUR или повеќе во текот на еден ден на тргување;
 - кумулативна вредност на сите купувања (или продавања) на акции во вредност од 10.000 EUR или повеќе во период од 30 календарски дена и
 - секое купување или продавање на акции во вредност од 0,5% од вкупниот број на акции со право на глас во друштвото.
- Известување за значителни удели
 - Издавачот мора да објави известување за сите промени на сопственоста при кои одредени сопственици се стекнале или го намалиле своето учество со 5% од главнината на акциите со право на глас.

ЗНАЧАЈНИ ПРОМЕНИ ВО ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА

- осетни намалувања на добивката, големи загуби или значајни зголемувања на добивката во два последователни периоди,
- информации во врска со профитот, односно известување дека предвидената профитна динамика не кореспондира со тековните активности,
- стекнување или отуѓување на над 5% од средствата на друштвото определено врз основа на последните ревидирани консолидирани годишни финансиски извештаи,
- сите нови кредитни задолжувања, со рочност подолги од шест месеци, во случаите кога се постигнува или веќе е постигнато вкупно кумулативно задолжување на друштвото од најмалку 50% од вредноста на капиталот на друштвото определено врз основа на последните ревидирани консолидирани годишни финансиски извештаи.
- сите засновани рачни залози и хипотеки чија вредност, поединечно и/или кумулативно изнесува најмалку 5% од вредноста на капиталот на друштвото определена врз основа на последните ревидирани консолидирани годишни финансиски извештаи.

Доколку менаџментот на друштвото има сознанија за измени што настанале во финансиските услови или во успешноста на работењето на друштвото или во она што друштвото го очекува од својата дејност и ако таквите сознанија можат да доведат до значителни промени во движењето на цената на котираната хартија од вредност, друштвото мора веднаш да ја извести Берзата за сите релевантни податоци за настанатата промена

ОБЈАВИ ОД АКЦИОНЕРСКИ СОБРАНИЈА

- Издавачот е должен да го објави јавниот повик за одржување на Собрание на акционери најмалку 21 ден пред денот на одржување и содржината на одредени Предлог-одлуки со право Берзата да го прекине тргувањето до објавување на Предлог-одлуките
- Објавување на сите измени и дополнувања на дневниот ред на Собранието на акционери
- објавување на Одлуките донесени на Собрание на акционери првиот следен ден на тргување после денот на нивното донесување, со право Берзата да го прекине тргувањето до објавување на Одлуките
- Одјавување на дивиденден календар
 - датумот на пресек на акционерската книга, кој треба да биде најмалку 14 дена од денот на одржување на Собранието

ГОДИШНИ ИЗВЕШТАИ ЗА РАБОТЕЊЕТО И ФИНАНСИКИ ПЛАНОВИ

- Издавачот го објавува и годишниот извештај за работењето во рок од 7 дена по усвојувањето од страна на Собранието на акционери
- Издавачот е должен во рок од 7 дена од усвојувањето од органот на управување, да го објави финансискиот план. Издавачот е должен да ги објави и сите измени и дополнувања на објавениот финансиски план
- Друштвата на пазарниот сегмент Супер котација објавуваат финансискиот план и извадок од усвоената програма за работа на друштвото кој треба да ги содржи најмалку следните податоци:
 - предвидувањата за окружувањето во кое се планира работењето на друштвото
 - планираното зголемување/намалување на обемот на работењето на друштвото
 - планирано зголемување/намалување на инвестициите во наредната година
 - планиран пораст/намалување на билансните позиции и тоа посебно за: средствата, обврските, капиталот, приходите, расходите и добивката/загубата по оданочување.

ОБЈАВУВАЊЕ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ

- Издавачот е должен да ги објави целосните консолидирани и неконсолидирани ревидирани финансиски извештаи (Ревизорско мислење, Биланс на состојба, Биланс на успех, Извештај за паричните текови, Извештај за промените во капиталот и Белешки кон финансиските извештаи) во рок од 7 дена по усвојувањето од Собранието на акционери
- Објавување на полугодишни и годишни неревидирани финансиски извештаи во рок од 60 дена и консолидирани во рок од 90 дена
- Објавување тримесечни и деветмесечни биланси на успех во рок од 45 дена и консолидирани во рок од 60 дена

КОДЕКС ЗА КОРПОРАТВНО УПРАВУВАЊЕ

- Донесен во јуни 2006
- Обврска само за друштвата на Супер котација
- Еднаш годишно се доставува извештај за усогласеноста со Кодексот на корпоративно управување на Македонската берза, по принципот „примени или појасни зошто не си применил”
- Извештајот треба да биде составен дел на годишниот извештај за работење, усвоен од страна на Собранието на акционери.
- Во октомври 2007 година донесен е Прирачник за корпоративно управување

КОДЕКС ЗА КОРПОРАТВНО УПРАВУВАЊЕ (2)

- Принцип 1: Органот на управување (управен одбор и одбор на директори) и органот на надзор се одговорни за структурата на корпоративното управување на друштвото и за неговата усогласеност со овој Кодекс.
- Принцип 2: Сите акционери кои поседуваат акции од ист род и класа, имаат еднаков третман
- Принцип 3: Членови на семејствата на лицата кои се овластени да го застапуваат друштвото и нивните застапници, не можат да бидат овластени за полномошници.
- Принцип 4: Постапките кои се однесуваат на собранието на акционери треба да обезбедат еднаков третман за сите акционери. Постапките не треба да предизвикуваат непотребни компликации или трошоци при остварување на гласачкото право на акционерите.
- Принцип 5: Промената во сопственичката структура на капиталот се вршат на начин со кој се обезбедува еднаков третман на акционерите и примена на нивното право на првенство на откуп, во случај
- Принцип 6: Друштвото се грижи за интересите на засегнатите страни и има Кодекс за однесување со кои се регулираат односите со овие лица.
- Принцип 7: Друштвото се грижи за обезбедување на навремено и точно објавување на сите суштински прашања кои се однесуваат на друштвото, неговата финансиска состојба, работењето, сопственичката структура и структурата на корпоративното управување.
- Принцип 8: Одборот на директори (неизвршните директори), односно надзорниот одбор е одговорен за стратешкото раководење со друштвото, спроведување на надзор врз менаџментот и е одговорен пред друштвото и неговите акционери.

КОДЕКС ЗА КОРПОРАТВНО УПРАВУВАЊЕ (3)

- Принцип 9: Составот на органот на управување односно органот на надзор треба да обезбедува независно, автономно, самостојно и слободно изразување на ставовите и мислењата на членовите.
- Принцип 10: Одборот на директори односно надзорниот одбор има претседател кој се грижи за правилно функционирање на одборот на директори односно надзорниот одбор.
- Принцип 11: На одборот на директори односно на надзорниот одбор му помага внатрешен правен советник.
- Принцип 12: Одборот на директори/надзорниот одбор одлучува дали ќе формира комисија за избор и именување, комисија за ревизија и комисија за надоместоци и награди.
- Принцип 13: Извршните членови на одборот на директори, односно членовите на управниот одбор се одговорни за остварување на целите на друштвото, остварување на неговата стратегија и остварување на соодветни резултати.
- Принцип 14: Извршните членови на одборот на директори, односно членовите на управниот одбор се одговорни за усогласување на друштвото со законите и другите прописи кои се однесуваат на управувањето со ризици поврзани со работењето на друштвото и неговото финансирање .
- Принцип 15: Секаков вид на судир на интереси или можен судир на интереси помеѓу друштвото и членовите на органот на управување односно органот на надзор, треба да се избегнува.

ОБЈАВУВАЊЕ РЕВИЗОРСКИ МИСЛЕЊА И РЕВИДИРАНИ ИЗВЕШТАИ

Издавачот е должен да ги објави целосните консолидирани и неконсолидирани ревидирани финансиски извештаи (Ревизорско мислење, Биланс на состојба, Биланс на успех, Извештај за паричните текови, Извештај за промените во капиталот и Белешки кон финансиските извештаи) во рок од 7 дена по усвојувањето од Собранието на акционери

**ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ДРУШТВА НА
ДРУШТВАТА СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ
КОН КОМИСИЈАТА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ**

ДРУШТВА СО ПОСЕБНИ ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ

- Обврските за известување се пропишани во глава VI од Законот за хартии од вредност и во неколку подзаконски акти
- Подзаконски акти донесени од страна на Комисијата за хартии од вредност
 - ПРАВИЛНИК за формата и содржината на првичниот извештај за сопственост и извештајот за промена на сопственост на член на надзорен, управен одбор или одбор на директори на акционерско друштво со посебни обврски за известување, како и на лицата со посебни одговорности и овластувања
 - ПРАВИЛНИК за формата и содржината на првичниот извештај за сопственост на акционер, извештајот за промена на сопственост на акционер и конечниот извештај за промена на сопственост на акционер
 - ПРАВИЛНИК за времето и начинот на обелоденување на ценовно чувствителни информации на акционерските друштва со посебни обврски за известување
 - ПРАВИЛНИК за формата и содржината на годишните, полугодишните, тримесечните и тековните извештаи, резимето од годишните извештаи, материјали за акционерски собранија на акционерските друштвата со посебни обврски за известување кои се водат во Регистарот на Комисијата за хартии од вредност
 - ПРАВИЛНИК за начин и време на запишување и бришење на акционерско друштво, содржина и начин на водење, ажурирање на податоците и пристап на јавноста до Регистарот на акционерски друштва со посебни обврски за известување

ОБЈАВУВАЊЕ НА ГОДИШНИ ИЗВЕШТАИ (1)

- До КХВ се доставува годишен извештај за неговите финансиски резултати, правниот статус и работењето **во рок од пет месеци** по завршувањето на секоја календарска година.
- Годишниот извештај содржи:
 - финансиски извештаи подготвени во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување, заедно со мислењето на овластен ревизор подготвено во согласност со меѓународните ревизорски стандарди;
 - анализа и образложение на деловните резултати и програма за развој на акционерското друштво;
 - Податоци за капиталот и промени во капиталот на друштвото
 - Податоци од тргувањето со хартиите од вредност на друштвото
 - податоци за членовите на управниот, надзорниот одбор, односно за членовите на одборот на директори, како и податоци за нивно процентуално учество во основната главнина на тоа акционерско друштво;

(Продолжува)

ОБЈАВУВАЊЕ НА ГОДИШНИ ИЗВЕШТАИ (2)

- податоци за физички и/или правни лица кои поседуваат повеќе од 5% од акциите со право на глас во акционерското друштво;
 - податоци за сите договори за наградување на членовите на управниот и надзорниот одбор или одборот на директори, односно лицата со посебни одговорности и овластувања;
 - податоци за трансакциите меѓу акционерското друштво со поврзаните лица;
 - политика на распределба на дивиденда на акционерското друштво, за последните 3 години;
 - податоци за стекнување на сопствени акции од страна на акционерското друштво и
 - податоци за какви било значајни промени што биле содржани во проспектот, доколку акционерското друштво издало проспект во текот на последните 12 месеца.
- Објава на **резиме на ревидиран годишен извештај**, заедно со мислењето на овластениот ревизор во најмалку еден дневен весник, **во рок од 15 календарски дена** од доставувањето на ревидираниот годишен извештај до Комисијата.

ОБЈАВУВАЊЕ НА ПЕРИОДИЧНИ ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ - НЕРЕВИДИРАНИ

- Објава на неревидирани годишни консолидирани и неконсолидирани финансиски извештаи (биланс на состојба, биланс на успех, извештај за паричниот тек и извештај за промена на капиталот) **во рок од 5 работни дена** од последниот рок за доставување извештаи во Централен регистар
- Достава на полугодишен извештај за првите шест месеца од календарската година во рок од **45 календарски дена** по завршувањето на шестмесечјето.
- Полугодишниот извештај треба да содржи:
 - подетално образложение за работењето на акционерското друштво со кое се ажурираат податоците објавени во претходниот годишен извештај и
 - Податоци за капиталот и промени во капиталот на друштвото
 - Податоци од тргувањето со хартиите од вредност на друштвото
 - неревидирани финансиски извештаи, подготвени во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување.
- Достава на тримесечни финансиски извештаи за првото и третото тримесечје кумулативно за тековната година, во рок од **30 календарски дена** по завршувањето на тримесечјето.
- Тримесечниот извештај најмалку содржи:
 - консолидирани нумерички податоци во табеларна форма за вкупниот приход и остварената добивка или загуба пред и после оданочувањето за соодветното тримесечје
 - неревидиран консолидиран и неконсолидиран кумулативен Биланс на успех за првото (I до III месец) и третото (I до IX месец) тримесечје од календарската година во согласност со меѓународните стандарди за финансиско известување и
 - подетално образложение за работењето на акционерското друштво и добивката или загубата за соодветното тримесечје.

ТЕКОВНИ СООПШТЕНИЈА И ЦЕНОВНО ЧУСТВИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ (1)

- Тековни соопштенија подготвени од страна на извршните членови на одборот на директори или управниот одбор на друштвото:
 - доколку акционерското друштво има загуба поголема од 30% од активата на друштвото;
 - доколку основната главнина се намалила под големината утврдена во статутот на друштвото;
 - доколку постојат големи зделки и зделки со заинтересирани страни),
- Ценовно чувствителни информации
 - стекнување или отуѓување на значаен дел од средствата на акционерското друштво;
 - промена на овластен ревизор на акционерското друштво;
 - оставки, разрешување односно промена на членовите од органите на управување во акционерското друштво;
 - склучување или раскинување на договори или други правни работи кои влијаат врз работата и исполнување на основната дејност на акционерското друштво;
 - секој настан кој може да предизвика ненавремено или предвремено плаќање на финансиските обврски на акционерското друштво;

(Продолжува)

ТЕКОВНИ СООПШТЕНИЈА И ЦЕНОВНО ЧУСТВИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ (2)

- отворање на постапка за стечај или ликвидација на акционерското друштво;
 - неисполнување на обврски врз основа на издадени обврзници од страна на акционерското друштво;
 - известување за сите судски постапки во кои е вклучено акционерското друштво како тужител односно тужена страна, чија вредност изнесува најмалку 5% од вредноста на капитал на друштвото определена врз основа на последните ревидирани годишни финансиски извештаи
 - сите засновани залози (заложно право) врз подвижни ствари, хартии од вредност, побарувања и други права (рачен залог) и врз недвижности (хипотека) чија што вредност, поединечно и/или кумулативно изнесува најмалку 5% од вредноста на капиталот на друштвото определена врз основа на последните ревидирани годишни финансиски извештаи и
 - сите промени на правата што ги носат акциите од ист род издадени од акционерското друштво.
- Тековните соопштенија се поднесуваат до Комисијата од моментот на настанувањето на околностите определени во Законот за хартии од вредност, а најдоцна во рок од 5 работни дена
 - Ценовно чувствителните информации се објавуваат веднаш, но не подоцна од десет календарски денови и во најмалку еден дневен весник во Република Македонија од денот на стекнувањето со вакви информации на акционерското друштво

ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНИТЕ НА УПРАВУВАЊЕ И ДИРЕКТОРИТЕ

- До КХВ членовите на органите на управување и директорите потребно е достават извештаи за сопственост во следниве случаи и рокови:
 - Во рок од 15 работни дена од денот на назначувањето за член на надзорен, управен одбор или одбор на директори на акционерско друштво лицето, кое е назначено за член, е должно да ја извести Комисијата и акционерското друштво за количината на хартиите од вредност издадени од акционерското друштво кои се во негова сопственост (во натамошниот текст: првичен извештај за сопственост).
 - Член на надзорен, управен одбор или одбор на директори на акционерско друштво е должен да ја извести Комисијата и акционерското друштво во рок од пет работни дена од денот на порамнувањето на трговската трансакција и извршувањето на нетрговскиот пренос со хартии од вредност издадени од акционерското друштво во чии органи на управување тој е член (во натамошниот текст: извештај за промена на сопственост).
- Обврските на овој член се однесуваат и на директор и на лица со посебни одговорности и овластувања во акционерското друштво.

ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА ОДРЕДЕНИ АКЦИОНЕРИ

- Правно или физичко лице кое, заедно со неговите поврзани лица доставува извештај до КХВ и до акционерското друштво во следниве рокови и случаи
 - ќе купи или на друг начин ќе стекне хартии од вредност издадени од друштво, во количина со која тоа лице, заедно со неговите поврзани лица, директно или индиректно поседува повеќе од 5% од кој било род на хартии од вредност издадени од акционерското друштво доставува извештај во рок од пет работни дена од денот на порамнувањето или нетрговскиот пренос на хартиите од вредност.
 - Правно или физичко лице кое, заедно со неговите поврзани лица, директно или индиректно поседува повеќе од 5% од кој било род на хартии од вредност издадени од друштво доставува извештај за секоја наредна порамнета трговска трансакција или извршен нетрговски пренос со хартии од вредност издадени од тоа акционерско друштво во рок од пет работни дена од денот на запишувањето на трговската трансакција и нетрговскиот пренос на хартиите од вредност.
 - Доколку акционер во акционерското друштво ги продаде или на друг начин ги отуѓи хартиите од вредност по што, заедно со неговите поврзани лица, повеќе не поседува повеќе од 5% од кој било род на хартии од вредност издадени од акционерското друштво, акционерот доставува извештај за промена на сопственоста.
- Правното или физичкото лице кои не ги почитува обврските за известување од поврзани со сопственоста водруштвото, го губи правото на глас од хартиите од вредност се додека официјално не ги достави потребните извештаи до КХВ.

ОБВРСКИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ НА АКЦИОНЕРСКОТО ДРУШТВО ПОВРЗАНИ СО АКЦИОНЕРИ НА ДРУШТВОТО

- Акционерското друштво во рок од десет работни дена од денот на порамнувањето на трговската трансакција или извршувањето на нетрговскиот пренос на хартиите од вредност со која правно или физичко лице заедно со неговите поврзани лица директно или индиректно стекне повеќе од 5% од кој било род на хартии од вредност издадени од акционерското друштво или ги продаде, или на друг начин ги отуѓи хартиите од вредност така што заедно со неговите поврзани лица повеќе не поседува повеќе од 5% од хартиите од вредност, е должно за настанатата промена да ја извести Комисијата.

Македонска берза АД Скопје

WWW.MSE.COM.MK

